"MILL-ISTORJA TAL-KNISJA PARROKKJALI TA' SAN ĠORĠ" ŻWIEĠIJIET mis-sena 1556 sas-sena 1625

(Jissokta mal-Ħarġa "Festi San Ġorġ" Għawdex 1987)

John Bezzina

L-ASSEDJU TAL-1551

Is-sena 1551 l'hekk imsejjħa ta' l'Assedju t'Għawdex, kienet waħda fost oħrajn li ġraw qabel, waħda ta' qirda, imma fl-istess ħin, kienet il-'BIDU' ta' tnissil ta' ħajja ġdida, għal Għawdex. F'dan l-Assedju, madwar 700 raġel u 5,000 bejn nisa w tfal ittieħdu ilsiera. Nafu wkoll li mat-300 ruħ iddenlu mas-swar u ħarbu lejn il-kampanja, qabel ma 'nfetħu l-bibien tal-belt, f'dak il-Lejl ta' Għajb, il-lejl ta' S. Ġakbu.

Nafu wkoll li minn dawk il-5,700 ruħ li 'ttieħdu ilsiera, ftit li xejn ġew mifdija. Dawn kienu dawk li kellhom biex jinfdew, jew kellhom min jifdihom. Il-bqija, u fosthom insibu wkoll min kellu biex jinfeda, ċaħdu ir-reliġjon u baqgħu hemm, jgħixu imxanxna f'xi ħarem (Bħal Pawla mart Andrea Ciappara). Oħrajn mietu fil-jasar, b'risultat li ħafna kunjomijiet, ħafna familji ta' qabel l-1551 għabu. Min kienu dawn l-Għawdxin, x'kunjom kellhom?

IL-KUNJOMIJIET LI NAFU

Ftit mill-kunjomijiet pre-esistenti qabel l-1551 nafu liema kienu - dawk ta' Ġidd nobbli - dawk li kienu jistgħu, dawk li kellhom is-setgħa', imma l-akbar għadd fost l-ilsiera - il-popolin- ma nafux min kien. Dawn imsieken qabel l-Assedju ma kellhom xejn, jew ftit li xejn, allura isimhom ma nsibuhx fl-Atti Notarili, testmenti, kodiċilli u legati. La nafu isimhom u l-anqas kunjomhom. Dawn twieldu, għexu fil-għaks, u mietu fil-jasar, inqerdu u intesew. Iżda kienu huma s-sinsla tad-dahar ta' Għawdex, kienu huma li issieltu għal-Għawdex, kienu huma li kienu jgħassu, kienu huma il-bdiewa, kienu huma fid-dejma u fil-Kavallerija. U jekk ma jinstabux listi tal-Għassa, jew listi tal-Angara t'Għawdex ta' qabel l-1551, qajla nistgħu 'nkunu nafu l-kunjomijiet tagħhom.

Fil-maġġoranza tagħhom il-kunjomijiet li waslulna pre-esistenti qabel l-1551, huma ta' nies li kienu għonja u għolja fil-kariga tagħhom-ċivili jew ekklesjastika - għax tagħhom jeżistu dettalji f'dokumenti kemm notarili u kemm ekklesjastiċi. U sakemm ma jinstabux bħal dawk li semmejna - tal-popolin- ma nistgħux ngħidu li ċerti kunjomijiet ma kienux jeżistu f'Għawdex qabel l-1551. Daqshekk ieħor ma nistgħux ngħidu fiż-żgur, minħabba l-istess raġuni li kunjomijiet l-aktar komuni, li jissemmew wara dan l-Assedju f'Għawdex, daħlu wara l-Assedju tal-1551. Imma tal-inqas aħna ġbarna il-kunjomijiet kollha li ma jissemmewx qabel dan l-Assedju u s-sena li fiha ssemmew l-ewwel darba f'Għawdex wara l-1551.

GĦADD TA' MALTIN IMĦEĠĠA JMORRU GĦAWDEX

Huwa minnu li għadd ta' Maltin wara l-1551 ġew imħajjra u mħeġġa bl-għoti tad-dota biex jitilgħu jgħammru f'Għawdex l-aktar bejn l-1552 u April 1565, għalkemm ġew oħrajn wara l-Assedju l-Kbir. L-isem tal-fonti ta' dawn il-Maltin li ġew Għawdex per eżempju: Domenico u Domenica, Vincenzo u Vincenza, Caterina (da Siena) u Martino, donnu jindika li dawn il-Maltin kienu mill-Birgu, fejn sa l-1571 il-Knisja ta' S. Duminkunu (Tal-Lunzjata) kienet użata bħala l-knisja parrokkjali minflok S. Lawrenz, li kien ittieħed mill-Kavallieri bħala il-Knisja Konventwali tagħhom, jew mir-Rabat, bħal ma jindikaw ismijiet oħrajn.

L-ASSEDJU 1565

Nafu li sa mill-1564 il-Kavallieri kienu diġa jafu li 'it-Torok' kienu qed iħejju qawwa kbira għal kontra Malta. Nafu wkoll li matul l-Assedju l-Kbir ħadu sehem 6,702 Malti, u 2, 149 Kavallieri u suldati merċenarji, b'kollox 8,851 ġellied. Hemm min jgħid li l-għadd ta' mejtin min-naħa ta' l-Ordni matul l-imsemmi Assedju kien ta' 7,000 ruħ, imma mir-riċerki li għamilna aħna, irriżulta li din il-figura, hija ta' xjuħ, nisa u tfal, filwaqt li suldati Maltin (mhux barranin jew Kavallieri) tela' għal-2,159 ruħ. F'S. Iermu biss tilfu ħajjithom 545 suldat Malti, fil-maġġuranza tagħhom Qriema u Karkarisi.

WARA L-ASSEDJU

Minbarra dan, il-fatt li wara l-Assedju kien hemm nuqqas ta' rġiel f'Malta, f'Marzu 1566 ingħata bidu għal belt Valletta, u l-Maltin, kellhom fejn jaħdmu, qrib il-familji tagħhom, u b'aktar sigurtà, milli kieku kellhom jitilgħu Għawdex biex jaħdmu u jagħmmru. F'Malta kien hemm xogħol kemm trid, qtugħ ta' ġebel, ġarr, inġir, bini, tħaffir ta' fossijiet, bini ta' swar, palazzi u knejjes fl-istess żmien u ilkoll f'daqqa. Imma anke wara l-Assedju tal-1565 tfaċċaw f'Għawdex kunjomijiet ġodda li ma jissemmewx qabel l-1551.

ERBA KNEJJES "PARROKKJALI" F'GĦAWDEX BEJN L-1551-1575

Bejn l-1551 u l-1575 f'Għawdex kien hemm il-'Parroċċa' ta' Savina, il-"Parroċċa' ta' S. Ġakbu, t-tnejn fir-Rabat. Dawn iż-żewġ 'parroċċi' għalkemm (ġjuridikament) baqgħu magħrufa bħala 'tali' sa l-1575, ma kienux **attivi,** tant li 'l-Kappillan' ta' waħda, l-Għawdxi D. Andrea de Federico (li aktarx kien waqa' ilsir fl-1551 u nfeda', fl-1575 kien ilu diġa' 24 sena joqgħod fi Sqallija, u l-'Kappillan' ta' l-oħra l-Malti D. Ġużepp Bellia, kellu f'idejh il-Parroċċa ta' Birkirkara, (u **ħwejjeġ oħra** f'hiex jehda f'Malta) u li kienu jaħilbu aktar.

'PARROĊĊI' SORPRESSI

Dawn iż-żewġ 'parroċċi' fis-sena 1575, (mhux biss ġiet SOPPRESSA l-'parrokkjalita', tagħhom, imma talli ż-żewġ knejjes ġew IPPROFANATI, u l-pisijiet - dmirijiet u ġid li kellhom 'UFFIĊJALMENT' ġew mgħoddija lill-KNISJA PARROKKJALI TA' S. ĠORĠ FIR-RABAT UKOLL, u mhux lil DIK ġewwa l-Kastell.

MONS PIETRO DUSINA

Mons Pietru Dusina, imkeċċi minn Napli fis-6 ta' Marzu, 1573, telaq lejn Ruma minn fejn fit-3 ta' Lulju, il-Papa Girgor XIII, biex jeħles minnu, u billi kien jaf kemm kien 'iebes) fit-3 ta' Lulju 1574 intbgħat hawn sabiex bħala VISITATUR APOSTOLIKU 'jirranġa' it-taħwid bejn il-knejjes ta' Malta u Għawdex, u tal-Qassisin li jieħdu ħsiebhom, kif ukoll bħala inkwiżitur...

Waqt il-profanazzjoni taż-żewġ knejjes: San Ġakbu u Savina, Dusina ma uża l-ebda waħda miż-żewġ espressjonijiet li wża meta żar il-Knisja ta' S. Ġwann Battista fil-Kastell: "**...vel in Ecclesia maiori...**" jew fiz-Zuntier tar-Rabat: "**...ideo cognitandum est de translatione in Eccla. Maiori Pdcti. Castri...**" jew "**Ecclam. parolem. dicti Castrum...**"

ĦIDMA PARROKKJALI BEJN L-1575-1623

B'hekk ġara li wara' l-Assedju tal-1551 sa l-1623 f'Għawdex kollu kemm hu, u għal Għawdex kollu kemm hu kien hemm biss żewġ Knejjes b'ħidma parrokkjali, dik ta' S. Ġorġ il-barra mis-Sur fir-Rabat - u dik ta'S. Marija tal-Kastell u fil-kastell. Dan ifisser li kull żwieġ li seħħ f'Għawdex bejn l-1551 u l-1623 ġie amministrat jew f'waħda jew fl-oħra.

LURA MILL-JASAR

Nafu li sat-3 t'Awwissu 1552, il-Kan. Nutar. D.Lawrenz De Apapis, Kappillan ta' S. Ġorġ u Vigarju Foranew għal Għawdex mhux talli kien diġa' infeda mill-jasar u kien fil-Parroċċa tiegħu il-Barra mis-Sur, imma f'dan il-jum kien diġa kiseb il-benefizzju ta' S. Mikiel taz-Zuntier (Atti. Giacomo Baldacchino: 2-9-1552)

"IL-PARROĊĊA" TA' L-ASSUNTA TAL-KASTELL

Mons. Pietru Dusina, għax kien bniedem li jimxi għad-dritt, tkeċċa minn Napli mill-Vicere il-Kardinal Granvella u fi żmien erbgħa u għoxrin siegħa mġiegħel jitlaq mill-belt, liema tkeċċija ġiet ikkonfermata mir-Re Filippu II ta' Spanja b'ittra tat-13 ta' Lulju 1573. Kif għidna Dusina mar Ruma minn fejn il-Papa, għax kien jaf kemm huwa iebes, bagħtu hawn bħal Inkwisitur. Dusina kien bniedem serju, iebes u metikoluż. Għalhekk għandna niżnu sewwa kull kelma li huwa niżżel fir-rapport tiegħu.

Imkien matul il-Viżta ta' Dusina ma nsibu li l-knisja ta' l-Assunta 'parrokkjali' tal-Kastell u fil-Kastell ma tissejjaħ 'MATRIĊI'. Imkien fl-istess żjara ma nsibu li din il-knisja 'parrokkjali' tal-Kastell, kellha wkoll xi ġurisdizzjoni fir-Rabat jew fil-kampanja.

Dusina jsejjħilha: "**...ad principalem Ecclam, Castri dae insula...**". Issejjħilha wkoll: "**...Eccla. Maiori...**", jew: "**...in Eccla. Majori Castri poti...**" inkella: "**...in Ecclam. Parolem, intus castrum...**" Matul l-istess Visita Pastorali jsejjaħ lil Kappillan: "**...Parrochus Ecclae. Parolis. sub vocabulo Stae. Mariae Assumptionis Castri Gaulorum...**", isejjaħlu wkoll: "**...Parrochus dtae. Ecclae. Assumptionis B. Mariae dt. Castri...**" inkella: "**...D. Antonius Tardus Parochus Ecclesia di Castri...**".

U dan il-Kappillan: "**...D. Antonius Tardus Parochus Castri Gaulorum...**", imkien fl-intervisti li kellu ma l-istess Visitatur Dusina, ma jgħid li kien kappillan tal-kampanja, imkien ma jsejjaħ il-knisja 'parrokkjali'

tiegħu bħala 'Matriċi', imkien ma jgħid li kien kappillan ta' x'imkien ieħor għajr 'TAL-KASTELL', u imkien ma jgħid li kellu xi ġurisdizzjoni parrokkjali fir-Rabat jew fil-kampanja. Dan kif kienu l-affarijiet fl-1575, u dan huwa 'Dokument Ekklesjastiku uffiċċjali', anzi l-akbar u l-aktar dokument dettaljat sas-sena 1575.

IL-LIĠI 'in vigore' (1530-1637)

Nafu wkoll li skond il-liġi 'in vigore' dak iż-żmien fil-għaxijiet il-Kappillan ta' S. Ġorġ, il-Kan. D. Lawrenz de Apapis, li kif għidna kien ukoll Vigarju Foranew, kien jorqod f'wieħed mil-palazzi li kellu fil-Kastell 'in Ruga Casenica', għalkemm kellu wkoll darboħra fil-Ħâra d-Dejqa fir-Rabat. Dan kien jagħmlu bħal ma kienet tagħmlu l-maġġuranza tal-popolazzjoni Għawdxija, billi kulħadd kien obbligat, taħt pieni iebsin, li jorqod hemm fuq. Dan l-obbligu dam **in vigore** sal-15 t'April 1637, meta ġie 'mneħħi' mill-Gran Mastru Jean Paul Lascaris Castellar.

Dan l-amar jixhed, anzi jurina ċar, li sakemm dam 'in vigore', kull gorboġ fil-Kastell fil-għaxijiet kien ikun mimli bin-nies, filwaqt li matul il-jiem bejn ir-Rebbiegħa u l-Ħarifa, kienu jibqgħu Hemm Fuq, xjuħ, morda u tfal. Dan ifisser li l-Knisja ta' l-Assunta 'Parrokkjali' tal-Kastell u fil-Kastell, kienet għas-servizz tar-residenti permanenti fl-istess kastell, u kienet isservi ta' "PARROĊĊA TA' ĦTIEĠA" matul l-iljieli lill-Għawdxin kollha hemm ġew miġbura għal-kenn, kemm jekk morda u kemm jekk xjuħ u tfal, **u matul dawk il-jiem li ma tulhom minħabba xi biża ta' xi attakk il-poplu kollu kien jinġabar hemm ġew u jingħalqu l-bibien.**

LIMITI???

Terġa' u tgħid nafu li għalkemm sa l-1625 ma kienx hemm limiti definiti bil-miktub, però nafu: (i) Li mkien la Dusina u l-anqas il-Kappillan ta' l-Assunta ma jsemmu li l-knijsa ta' l-Assunta kellha xi ġjurisdizzjoni l-barra mis-sur, (ii) Nafu wkoll li l-purċissjonijiet li kienu joħorġu mill-knisja ta' l-Assunta kienu jduru biss **"mat-toroq"** il-ġewwa mis-Sur. Barra mill-ħitan kienet toħroġ biss xi waħda votiva, u dan tard ħafna fis-seklu XVI, u wara ż-Żjara ta' Mons. Dusina, (iii) Konferma oħra ta' dan li qed ngħidu 'nsibuha wkoll fl-istess Visità Pastorali tal-1575. Infatti mill-knejjes kollha li Dusina ipprofana għal kollox jew issoppressa għal xi żmien sakemm jitranġaw fir-Rabat u fil-kampanja, waħda biss: dik ta' S. Ġwann Evanġelista fiz-Zuntier ried li l-beni u l-piżijiet tagħha jaqgħu fuq S. Marija tal-Kastell, mill-bqija l-oħrajn kollha jaqgħu fuq S. Marija tal-Kastell, mill-bqija l-oħrajn kollha għaddihom lill-knisja Parrokkjali ta' S. Ġorġ. Għadda wkoll lil dik tal-Kastell, il-knisja ta' S. Ġwann Battista fl-istess Kastell. Dan kif kienu l-affarijiet fl-1575.

IL-MANUSKRITT TAL-KURJA TA' L-ISQOF

Fl-ewwel taqsima ta' dan li studju, konna għidna li miżmim fil-Kurja ta' l-Isqof t'Għawdex hemm manuskritt (u li qabel, sa Żmien l-Arċipriet Cefai - li ma Għawdex kollu kien magħruf bħala l-Arċipriet ta' S. Ġorġ - kien miżmum f'daru ma' reġistri oħra), li jinkludi fih, Magħmudijiet li saru f'Għawdex sa mis-27 ta' Frar 1554, Griżma tal-Isqof, Żwieġijiet sa mill-25 ta' Diċembru 1556 u Mwiet. Hawn ta' min jgħid li l-ewwel żwieġ elenkat fih huwa dak ta' Giovanni Curmi ma Angela Muscat bint Giovanni, u li dan is-Sagrament taż-Żwieġ ġie amministrat mill-Kan. Kappillan ta' S. Ġorġ, Dun Lawrenz De Apapis, dik il-ħabta wkoll Vigarju Foranew. F'dan ir-reġistru ma hemmx f'liema knisja ġie amministrat is-sagrament taż-Żwieġ

MANETTA-MANETTA

Il-lum dan ir-reġistru li jibda mill-1554 sa l-1628, huwa miftuq manetta manetta skond is-suġġett. F'dawn 72 sena (1556-1628) insibu reġistrati fih 588 żwieġ li saru f'Għawdex, li bejn l-għarajjes wil-ġenituri tagħhom jinvolvu 3,528 ruħ. Sabiex wieħed jasal għal vera popolazzjoni t'Għawdex matul dawn it-72 sena, irid inaqqas jew aħjar jgħodd darba biss, dawk il-ġenituri, li isimhom jidher aktar minn darba, għax kellhom aktar minn tifel jew tifla waħda li żżewġu. Irid inaqqas dawk kollha li mietu, ittieħdu fil-jasar, jew telqu minn Għawdex minn żmien għal żmien, imma imbagħad irid iżid wkoll dawk kollha li twieldu f'Għawdex u ma mietux fl-istess żmien, dawk kollha li kienu Għawdex u li ma kienux miżżewġa, għożżieħa, xebbiet u qassisin matul l-istess żmien.

INQASSMU Ż-ŻWEĠIJIET

Għal li skop ta' dan li studju, jenħtieġ li dawn il-588 żwieġ inqassmuhom skond ċerti snin u l'għaliex qed nagħmlu dan it-tqassit wieħed jifhmu meta jaqra li studju kollu.

Mill-1556 sa Frar 1575 jiġifieri sal-Viżta ta' Dusina nsibu reġistrati 159 żwieġ li bejn għarajjes u ġenituri jinvolvu 954 ruħ. Minn April 1575 sa l-1604 hemm elenkati 117 il-tieġ li bejn għarajjes u ġenituri jinvolvu 702 ruħ. Mill-1605 sa l-1613 hemm imniżżla 127 tieġ li jinvolvu 762 ruħ. Mill-1614 sa Jannar 1615 jissemmew 13 il-tieġ li jinvolvu 78 ruħ. B'kollox mill-1556 sa Jannar 1615 għandna **416** il-tieġ, li bejn għarajjes u ġenituri

jinvolvu, 2,496 ruħ. Min April 1615 sa l-1625 insibu 131 tieġ li jinvolvu 786 ruħ oħra. Mill-1625 sa l-1628 insibu 41 tieġ ieħor li jinvolvu 246 ruħ oħta. B'kollox minn Diċembru 1556 sa Diċembru 1628 insibu 588 tieġ li bejniethom jinvolvu 3,528 ruħ.

FEJN SARU DAWN IŻ-ŻWIEĠIJIET?

Kif għidna f'dan il-volum tal-Kurja ma nsibux indikazzjoni fejn ġew amministrati dawn iż-żwieġijiet, u l-anqas allura kemm saru fil-knisja Parrokkjali ta' S. Ġorġ fir-Rabat, u kemm minnhom saru fil-Knisja ta' S. Marija 'Parrokkjali' tal-Kastell, jew aħjar kif sejjħilha Dusina "**...il-knisja maġġura tal-Kastell...**". L-uniku ħjiel jew indikazzjoni nistgħu neħduha biss mill-isem tal-Kappillan li amministra iż-żwieġ, imma anke b'hekk ikollna biss ħjiel. Żgur li wħud minnhom iżżewwġu f'S. Ġorġ, kemm ma nafux, għax dan huwa studju ieħor li għad irid isir, imma fosthom insibu it-tieġ tas-26 ta' Jannar 1582 bejn Antonio Chinai sive Cefai ma Lucrezia Ordop bint Paolo.

Imma għal mument nassumu biss, li l-biċċa l-kbira mill-588 tieġ, jew kollha saru fl-Assunta tal-Kastell, fejn kif għedna l-Għawdxin kollha kienu kostretti li jorqdu bejn ir-rebbiegħa u l-ħarifa, għalkemm ħafna minnhom fil-fatt djarhom kienu l-barra mis-Sur, fir-Rabat u fil-kampanja. Dawn waqt li kienu jkunu magħluqa fil-kastell; għal-lejl biex jorqdu, jew għal xi jiem imħabba l-biża ta' l-attakki, kienu jqisu l-knisja l-KBIRA TAL-KASTELL bħala l-knisja "PARROKKJALI TA' ĦTIEĠA", filwaqt li kienet taqdi ta' parroċċa għal dawk residenti għal kollox hemm ġew. Wieħed irid iqis wkoll (i) Li mhux il-588 tieġ ġew amministrati kollha bejn ir-Rebbiegħa wil-ħarifa, u (ii) Dawk iż-żwieġijiet tad-DOTA li kienu kostretti li jiżżewwġu hemm fuq, u li minnhom hemm ħafna, allavolja dawn ma kienux residenti tal-Kastell.

ŻWIEĠIJIET F'SAN ĠORĠ 1615-1625

Minn 'fontes' oħra kif semmejna sentejn ilu, skoprejna li bejn l-10 ta' Frar 1615 sat 13 ta' Lulju 1625, fil-knisja Parrokkjali ta' S. Ġorġ, il-VENERANDA parroċċa ta' Għawdex, iż-żwieġ ġie amministrat 104 darbiet, liema żwieġijiet MA HUMIEX reġistrati fl-eqdem reġistru taż-Żwieġijiet il-lum esistenti fl-Arkivju tal-knisja ta' S. Ġorġ. Għalhekk fi tmiem dan li studju, ser inġibu lista ta' dawn l-104 tieġu, sabiex kulħadd jiċċekkja r-riżultat ta' din il-kitba.

"TA'PINU" - DAWL ĠDID

L-ewwel żwieġ eżistenti llum fl-Arkivju ta' S. Ġorġ huwa reġistrat li sar fit-8-8-1626, u kien bejn GIOVANNI-FILIPPO MUSCAT iben Giorgio u Marietta, ma CATERINA GAUCI bint Pino u Clara (Bongibino). Dan PINO GAUCI, missier l-għarusa kien l-istess PINO GAUCI li għalih baqgħet imsemmija l-knisja 'TA' PINU', għax kien hu li fis-sena 1619 ħallas il-Kwadru tal-Madonna li tpitter minn Amadeo Perugino. Dan iż-żwieġ kien ġie amministrat mill-Kanonku Kappillan ta' S. Ġorġ, Dun Angelo Modlun, li kien ukoll Pro.Vigarju għal Għawdex fis-snin, 1589, 1592, 1610, 1614, 1615, 1616, 1617, 1618, 1619, 1620, 1621, u 1623. Modlun kien inħatar Kanonku tal-Katidral ta' Malta fid-9 ta' Jannar 1619. S'issa wrejna wkoll li l-Kanonikati u l-Uffiċċju ta' Vigarju / Pro Vigarju għalGħawdex ma kienx xi monopolju tal-Kappillani ta' l-Assunta, bħal ma forsi riedu jinsinwaw xi uħud.

XAQQ DAWL ĠDID

Kien dan iż-żwieġ storiku tat-tifla "TA'PINU" li fetaħli triq oħra ta' riċerka. Staqsejt lili nnifsi, imma fejn iżżewwġu Giorgio u Marietta Muscat, il-ġenituri tal-għarus, u fejn iżżewwġu Pino Gauci u Clara Bongibino?

B'sabar kbir bdejt riċerka fil-Volum tal-Kurja (1556-1628) u sibt li Pino Gauci u Claretta Mongibino huma fih irreġistrati li żżewwġu fit-8-12-1611, imma kif għidna ma hemmx f'liema knisja żżewwġu. Fittixt ukoll iż-Żwieġ ta' Giorgio u Marietta Muscat, il-ġenituri tal-għarus, imma dan iż-żwieġ ma jidhirx reġistrat fil-volum tal-Kurja li semmejn. Għalhekk jekk dan iż-żwieġ masarx f'Malta sar bil-fors f'waħda miż-żewġ knejjes t'Għawdex. Imma għaliex ma huwiex elenkat fir-Reġistru tal-Kurja t'Għawdex. Kien hemm xi reġistru ieħor li sal-lum għad ma nstabx jew inqered?

Ma nafux, aktarx iva inkella le.

PRINĊIPJU LI SEGWEJT

U b'dan il-prinċipju qbadt l-ismijiet u l-kunjomijiet tal-ġenituri ta' kull għarus u ta' kull għarusa (liema għarajjes iżżewwġu f'S. Ġorġ bejn Frar 1615 wit-13 ta' Lulju 1625, b'kollox 104 tieġijiet, li jinvolvu 104 għarus, 104 għarusa. Kull għarus kellu żewġ ġenituri (208 persuni), tant ieħor għan-naħa ta' l-għarajjes nis (208 persuni). Għoddejthom flimkien u jew b'kumbinazzjoni jew għal xi raġuni oħra it-total ġie ta' "416" il-tieġ ieħor la saru żgur qabel l-1605. Dawn iż-żwieġijiet kienu tal-ġenituri li uliedhom, iżżewwġu f'S. Ġorġ.

Tgħid b'kumbinazzjoni għandna l-istess għadd ta' tiġijiet daqskemm hemm reġistrati fil-volum tal-Kurja bejn l-1556 u Jannar 1615? Tgħid billi ma kienx hemm limiti definti sa l-1625, kien hemm xi ftehim prattiku

bħal tal-Purċissjoni tal-Ġimgħa l-Kbira-nhar il-Ġimgħa l-Ġimgħa l-Kbira - fi żmienijietna - Darba hemm fuq u darba hemm isfel? Jew bħall-arranġament tat-Tberik tal-Għid, kulħadd idaħħal l-Arċipriet li jrid? Imma aħna għal mument assumejn biss li ż-żwieġijiet elenkati f'tal-Kurja saru lkoll hemm fuq. Għalhekk ejja anke għal-mument nassumu li dawn iż-żwieġijiet tal-ġenituri (li uliedhom iżżewġu żgur f'S. Ġorġ) huma (il-ġenituri tagħhom) iżżewwġu wkoll S. Ġorġ, liema 416 il-żwieġ saru bilfors wara l-1556 u qabel l-1605 (biex uliedhom setgħu jiżżewwġu bejn l-1615-1625).

Fir-Reġistru tal-Kurja hemm elenkati 416 il-tieġ li saru lkoll f'Għawdex bejn l-1556 u l-1615. Imma aktarx iva milli le, il-maġġuranza tal-ġenituri tagħhom (ta' l-inqas dawk sa l-1575) kienu Maltin u iżżewwġu Malta. Rajna wkoll li mill-104 tieġ li saru f'S. Ġor bejn l-1615 u l-1625 jemanaw 416 il-tieġ ieħor (dawk tal-ġenituri tagħhom) li saru ilkoll qabel l-1605. Hawn mingħajr ma ngħoddu il-104 tieġijiet (tal-ulied tagħhom li seħħu bejn l-1615-1625), ngħoddu biss l-416 il-tieġ elenkati f'tal-Kurja ma l-416 il-tieġ li jemanaw mill-manuskritt tal-Bibljotek Nazzjonali Nru. Ad 13 u jġibu 832 tieġ bejn l-1556-1615, jiġifieri 1664 għarus u għarusa u 6,656 ġenituri tagħhom. B'kollox 8,320 ruħ involuti bejn l-1556 u l-1615.

Darba li ma din il-figura jiġu miżjuda dawk li matul l-istess perijodu baqgħu ma żżewwġux, u darba li jitnaqqsu l-imwiet kollha, jew dawk kollha li għal xi raġuni jew oħra telqu minn Għawdex matul l-istess żmien, nistgħu naslu għal xi figuri qrib is-sewwa tal-popolazzjoni t'Għawdex fl-1575 u fl-1615. Dan qed ngħiduh għaliex il-Kappillan tal-Kastell fl-1575 qal lil Dusina li kellu 800 parruċċan, filwaqt li dak ta' S. Ġorġ qallu li ma jaħsibx li kellu aktar minn 100. B'kollox 900 ruħ, fil-waqt li Dusina nniffsu f'Relazzjoni li jagħmel wara l-Viżta Pastorali tal-1575, ma qagħadx fuq din il-figura, imma niżżel li fl-1575 il-popolazzjoni t'Għawdex kienet ta' 3,000 ruħ. Liema hija il-figura it-tajba? Dan nuruh fi studju ieħor dwar Ċensimenti f'Għawdex bejn 1241-1700.

X'GĦAMILNA

Bis-sabar kollu flejna u ċċekkjajna wieħed b'wieħed l-isem u l-kunjom taż-żwieġijiet tal-ġenituri (ta'dawk li uliedhom kif għidna żżewwġu f'S. Ġorġ bejn l-1615-1625), -liema żwieġijiet saru bilfors qabel l-1605, ma' l-ismijiet u l-kunjomijiet ta' Żwieġijiet elenkati fir-Reġistru tal-Kurja. Ir-riżultat kien li minn dawn l-416 il-tieġ, sebgħa biss huma reġistrati f'tal-Kurja, (li fil-lista ta' hawn tant huma dawk immarkati b'asterisk).

Dan ifisser li għandna 407 tiġijiet li saru qabel l-1605, li ma humiex reġistrati fil-volum tal-Kurja. Kienu dawn Maltin? U jekk dawn kienu Maltin kollha żżewġu u lkoll Malta u uliedhom iżżewġu ilkoll f'Għawdex? Imma Għawdex fejn, fil-Kastell jew f'San Ġorġ? U li ma humiex inklużi f' tal-Kurja, u jekk iżżewwġu f'Għawdex, għandna 407 tiġijiet oħra x'inżidu ma' tal-Kurja.

Ejja nassumu li dawn l-407 tieġ saru lkoll f'S. Ġorġ, għax ma humiex elenkati f'tal-Kurja, magħhom irridu nżidu dawk iż-żwieġijiet (li ma nafux kemm huma) li saru f'S. Ġorġ u huma reġistrati f'tal-Kurja, bejn l-1556 u l-1615.

U fatt ukoll li mill-416 il-tieġ reġistrati f'tal-Kurja, għandna nnaqqsu tal-inqas żwieġ wieħed fis-sena bejn l-1556-1615, dawk marbuta mad-dota ta' hemm fuq, u allura kostretti li jiżżewwġu fil-knisja ta' Santa Marija, għalkemm forsi kienu parruċċani ta' San Ġorġ, jiġi jibqa' 357 tieġ li wħud minnhom saru f'San Ġorġ (ma nafux kemm) u oħrajn seħħu 'in Ecclesia maiori predicti castri'.

F'din il-lista ta' hawn taħt tal-104 żwieġijiet li saru f'San Ġorġ t'Għawdex bejn l-1614 u l-1625 hemm involuti 81 kunjom differenti, Iżda innotajna wkoll li fil-maġġuranza tagħhom il-kunjomijiet biss, huma komuni wkoll fost il-kunjomijiet fir-Reġistru tal-Kurja bejn l-1556-1615. Għandna studju lest dwar fl liema sena jissemmew l-ewwel darba bosta kunjomijiet wara l-1551 f'Għawdex, liema kunjomijiet aktarx ma kienux jeżistu f'Għawdex qabel l-1551, jew jekk kienu jeżistu ma jissemmewx f'dokumenti eżistenti.

ŻWIEĠIJIET FIL-KNISJA PARROKKJALI TA' SAN. ĠORĠ 1615 - 1615

Dawk il-ġenituri immarkati b'asterisk " * ", jidhru elenkati fir-Reġistri tal-Kurja t'Għawdex. Qed nassumu li l-għarajjes kollha ta' l-inqas kellhom 19 il-sena, meta żżewwġu. Dan qed nassumuh biex innaqqsu 20 sena mid-data taż-żwieġ ta' l-għarajjes u naslu għas-sena l-aktar tardiva li fiha setgħu jiżżewġu l-ġenituri tagħhom. Hekk, per eżempju, il-ġenituri ta' dawk li iżżewġu fl-1615, huma (il-ġenituri) iżżewġu fl-1595 jew qabel.

1615 Sebgħa żwieġijiet

	GĦARAJJES	IBEN/BINT	ĠENITURI	DATA ŻWIEĠ
1.	MERCIECA	Giacobb	Nardo u ...?...	10-2-1615
	MUSCAT	Grazia	Giuseppe u Giulia	

2.	DEBRINCAT	Paolo	Paolo u Giovanna	10-2-1615
	...?...	Giovanella	Geronimo u Agata	
	....			
3.	BONELLO	Giulio	Domenico u Anna	10-2-1615
	SPITERI	Anna	Giacomo u Marietta	
	....			
4.	SPITERI	Domenico	Berto u ...?...	19-3-1615
	BONELLO	Caterina	Domenico u ...?...	

Billi isem il-mara ta' Berto Spiteri huwa nieqes fil-Manuskritt tal-Bibljotek Nazzjonali, jista jkun li huwa dak reġistrat f'tal-Kurja fl-10 ta' Jannar 1561 li kien iżżewweġ lil Paola Galea bint Paolo.

	....			
5.	AGIUS	Pietro	Maso u Orsola	11-8-1615
	RAPA	Caterina	Giulio u Maria	(Ara n.87)
	....			
6.	AZZOPARDI	Domenico	Giovanni u ...?...	27-9-1615
	CIAPPARA	Laurica	Giuseppe u ...?...	

Billi għal darba oħra isem il-mara ta' Giovanni Azzopardi huwa nieqes, jista jkun li dan Giovanni kien iben Brincio u Imperia li fir-Reġistru tal-Kurja jidher li fis-7 ta' Jannar 1593 iżżewweġ lil Domenica Ianula bint Angelo u Imperia. Ara wkoll Nru. 57, 83 iżjed il-quddiem.

	....			
7.	MANNARA	Domenico	Angelo u Vittoria	29-11-1615
	Pace	Veronica	Pietro u Elisabetta	
	....			
	1616 (tmien żwieġijiet)			
8.	BAJADA	Battista	Bastiano u Domenica	23-2-1616
	CAMILLERI	Giulia	Pietro u Caterina	
	....			
9.	ŻARB	Giov-Paolo	Antonio u Paula	27-2-1616
	SAPIANO	Caterina	...?... u Giulia	
	....			
10.	TABONE	Bartolomeo	Bendo u Vinċenza	27-2-1616
	MERCIECA	Argenta	Salvo u Caterina	
	....			
11.	CAMILLERI	Sigismondo	Giuseppe u Giovanna	28-2-1616
	CASSAR	Giuseppe	Francesco u Vincenza	
	....			
12.	...?...	Vincenzo	...?... u ...?...	24-5-1616
	ATTARD	Caterina	...?... u ...?...	
	....			
13.	SAMMUT	Mario	...?... u ...?...	28-9-1616
	XICLUNA	Giulia	Domenico u Francesca	
	....			
14.	MANGION	Martino	Mariano u Giovanna"*"	21-9-1616
	GATTIARE	Martina	Salvo u Giovanella	

Fir-Reġistru tal-Kurja fit-8 ta' Novembru 1603, insibu li Mangion Mariano, iben Giovanni u Giovanna, iżżewweġ lil Giovanna (Anna) bint Blasio u Margerita. Mid-data ta' dan iż-żwieġ jidher li Martino kien it-tifel ta' Mariano minn xi żwieġ qabel, għax ma jistax ikun li iżżewweġ ta' 13 il-sena.

	....			
15.	ZOPARDO	Pasquale	Salvo u Agnese	21-9-1616
	GUARNER	...?...	Pasquale u Francesca	
	....			

1617 (ħames żwieġijiet)

16.	CALLEJJA	Pietro	Giov-Paolo u Orsola	16-4-1617
	VELLA	Maria	Michele u ...?...	
	....			
17.	CARCEPP	Lucio	Gusmano u Giovanella"*"	17-5-1617
	...?...	Gionella	Armla ta' Giulio Cumbo	
	....			

Carceppo Gusmano iżżewweġ lil Sansone Giovanella fit-23 ta' Marzu 1566. Iż-Żwieġ jidher elenkata fir-Reġistru tal-Kurja.

	....			
18.	SAGUNA	Ambrogio	...?... u ...?...	9-7-1617
	CAUCHI	Argenta	Valerio u Imperia	
	....			
19.	BORG	Giuseppe	...?... u ...?...	7-8-1617
	AGIUS	Isabella	Leonardo u Caterina	
20.	BONNICI	Tommaso	Armel ta' .....?	27-10-1617
	BUHAGIAR	Giovanella	Leonardo u Vincenza	
	1618 (tlettax il-żwieġ)			
21.	TEUMA	GUSMANO	Antonio u Antonia"*"	18-2-1618
	CASSAR	Mattiola	Angelo u Giovanella	

Fir-Reġistru tal-Kurja fid-data 10-4-1583, insibu li Teuma Antonio (Pietre-Antonio) iben Andrea u Leonora, iżżewweġ lil Savone Antonia, bint Gulielmo u Vincenza.

22.	LA FAUREA	Domenico	Ferdinando u Imperia	5-5-1618
	ARMANI	Emilia	Domenico u Bernarda	
	....			
23.	VELLA	Tomaso	Mario u Imperia	6-5-1618
	FARRUGIA	Imperia	Salvo u Caterina	
	....			
24.	CARUANA	Domenico	Martino u ...?...	6-5-1618
	SPITERI	Grazia	Martiano u ...?...	
	....			
25.	MUSCAT	Pasquale	Giacobo u Margerita	21-5-1618
	FALZON	Angela	Giovanni u Maddalena	
	....			
26.	XERRI	Francesco	Pietro u Angela	19-8-1618
	GRECH	Vittoria	Antonio u Marianna	
	....			
27.	PLATAMONE	Vittorio	Bartolomeo u Margerita	24-7-1618
	CAFAR	Clemenzia	Mariano u Agata	
	....			
28.	GRIMA	Pietro	Mariano u Agata	27-7-1618
	ZAHIRA	Elena	Maso u Vincenzo	
	....			
29.	FENECH	Pietro	Giorlando u Paulina	28-7-1618
	CARUANA	Argenta	M'Angelo u Margerita	(ara no 101)
	....			
30.	TEUMA	Pino	...?...u...?...	29-7-1618
	BUGEIA	Domenica	Armla ta' Giuseppe	
	....			
31.	BUTTIGIEG	Pietro	Nicolo' u Vennera	7-10-1618
	CIANTAR	Marietta	Pietro u Margerita	
	....			

32.	MIZZI	Oliverio	...?...u...?...	2-12-1618
	TABONE	Vincenza	Armla ta' Vincenzo	
33.	MICALLEF	Battista	Nicola u Marietta	2-12-1618
	DE REGINA	Marietta	...?...u...?...	
	....			
	1619 (tmintax il-tieġ)			
34.	FENECH	Michele	Marco u Elena	9-3-1619
	GAUCI	Agata	Pietro u Imperia	(ara nru. 46)
	....			
35.	TABONE	Domenico	Antonio u Barbara	15-4-1619
	DARMANIN	Isabella	Domenico u Bernarda	
	....			
36.	PORTELLI	Mario	Brancato u Imperia	20-5-1619
	CALLEIA	Argenta	Consales u Paula	
	....			
37.	CAMILLERI	Michele	Armel ta' ...?...	15-6-1619
	PORTELLI	Imperia	Armla ta' Brancato	

Imperia kienet taħbat omm Mario Portelli (nru.35)

38.	CUMBO	Antonio	Giorgio u Caterina	22-6-1619
	VELLA	Angelica	Damiano u Agata	(ara 84)
	....			
39.	CORDINA	Lucio	Andrea u Caterina	30-6-1619
	GAFÀ	Angelica	Mariano u Agata	
	....			
40.	CUTAJAR	Salvo	Tomaso u ...?...	1-7-1619
	CARUANA	Geronima	Mario u Imperia	
	....			
41.	XERRI	Mariano	...?...u...?...	1-7-1619
	BAJADA	Isabella	Vincenzo u Vincenza	
	....			
42.	GRIMA	Pietro	Mariano u Agata	7-7-1619
	BORG	Elena	Giovanni u Vincenza	
	....			
43.	PACE	Giovanni	Pietro u Isabella	8-7-1619
	...?...	...?...	...?...u...?...	
	....			
44.	DALLI	Giacomo	Mario u Agata	18-7-1619
	VELLA	Giovanella	Mario u Imperia	
	ara wkoll nru. (22)			
	....			
45.	BARBERI	Francesco	Lorenzo u Caterina"*"(ara nru 85)	19-7-1619
	AZZUPARD	Clemenza	Giovanni u Domenica	(ara nru. 6,45,57)

Fir-Reġistru tal-Kurja nsibu li Barberi Lorenzo iben Antonio, iżżewweġ lil Gauci (Cauchi?) Caterina bint Tomaso u ... fl-1 ta' Novembru 1575. Tifel ieħor ta' Lorenzo, Giov-Paolo iżżewweġ lil Micallef Bellica bint Antonio u Vincenza wkoll fil-knisja ta' San Ġorġ fl-24 ta' Jannar 1624 (nru.85). Ara wkoll Nru.6.

	....			
46.	FENECH	Michele	Silvestro u Luna	19-7-1619
	GAUXI	Agata	Pietro u Imperia	(ara nru.34)
	....			

47.	CAUCHI	Paolo	Valerio u Imperia	1-8-1619
	STELLINI	Geronima	Geronimo u Marietta	
	Ara wkoll nru. 18.			
	....			
48.	MERCIECA	Andrea	Salvatore u Caterina	24-8-1619
	MIZZI	Lucrezia	Giovanni u Clemenzia	
	Ara wkoll Nru.10.			
	....			
49.	SANSONE	Antonio	Pietro u ...?...	22-11-1619
	ZERAFA	Petra	Damiano u l-armla ta' Cauchi Paolo	
	....			
50.	VASSALLO	Domenico	Mejo	24-11-1619
	GUARRERI	Andreana	Pasquale u ...?...	
	Ara wkoll nru. 15.			
	....			
51.	AGIUS	Pasquale	Mario u Vincenza	22-12-1619
	CHIARAMONTE	Matteola	Mikelangelo u Margerita	(ara nru. 73)
	....			
	1620 (tlettax il-żwieġ)			
52	D'AVOLA	Agostino	Armel ta' ...?...	3-2-1620
	MAGRO	Marulla	Bartolomeo u ...?...	
	....			
53.	BUGEIA	Paolo	Armel ta' ...?...	29-3-1620
	MUSCAT	Lucrezia	Antonio u ...?...	
	....			
54.	MIZZI	Paolo	Armel ta' ...?...	7-6-1620
	CAMILLERI	Laurea	Armla ta' Bartolomeo	
	....			
55.	BRINGHELI	Domenico	...?... u ...?...(ara 65, 94)	19-6-1620
	...?...	Vennera	...?... u ...?...	
	....			
56.	MUSCAT	Luca	...?... u ...?...	19-6-1620
	CAPPARA	Grazia	Giuseppe u ...?...	
	....			
57.	BUGEIA	Pietro	Paolo u ...?...	12-8-1620
	AZZUPARD	Marietta	Giovanni u ...?...(ara nru.83.85)	
	ara nru. 6 u Nru. 45			
58.	AZZUPARD	Geronimo	Lorenzo u...?...	14-8-1620
	ATTARD	Isabella	Andrea...?...	
	....			
59.	XERRI	Angelo	Armel ta' ...?...(ara nru,62)	14-8-1620
	...?...	Laurea	Armla ta' ...?...	
	....			
60.	BONDÌ	Matteo	Armel ta' ...?...	22-8-1620
	...?...	Caterina	Armla ta' ...?...	
	....			
61.	BUGEJA	Lazzaro	...?... u ...?...	24-8-1620
	MERCIECA	Romana	Santoro u ...?...	
	....			
62.	XERRI	Bartolomeo	Angelo u ...?... (ara nru 36)	30-8-1620
	GREGO	Giacoba	Angelo u ...?... (ara nru. 64, 102)	
	ara nru. 59,			

	....			
63.	BARBERI FENECH	Antonio Antonia	Simione u ...?... Ferrai u ...?...	17-9-1620
	....			
64.	GREGO AGIUS	Orlando Maria	Angelo u ...?... (ara nri 62,102) Lonardone u ...?...	20-12-1620 (ara nru. 19.)
1621	(seba' żwieġijiet)			
65.	Bringheli XUEREB	Agostino Maddalena	Domenico u ...?...(ara nru 55,94) Alfonso u ...?...	13-1-1621
	....			
66.	FENECH CASSAR	Dionisio Speranza	Ferdinandu u ...?... Francesco u ...?...	16-1-1621
	....			
67.	SALIBA FARRUGIA	Gio-Maria Maria	Andrea u ...?... Matteo u ...?...	22-1-1621
	....			
68.	ATTARD FENECH	Marco Caterina	Domenico u ...?... Armla ta' Agostino (Fenech)	1-2-1621
	....			
69.	GRIMA SPITERI	Giuseppe Margerita	Giacobo u ...?...(ara nru. 73) Gasparo u ...?...	1-5-1621
	....			
70.	TOBAGLIO BORG	Bartolomeo Giovannella	Pietro u ...?... Casparo u ...?...	10-7-1621
	....			
71.	GRECH VELLA	Gregorio Clara	Matteo u ...?... Giovanni u ...?..."*"	20-9-1621

Fir-reġistru tal-Kurja nsibu li fit-23 ta' Frar 1603, Vella Giovanni iben...(?Michele) iżżewweġ lil Darmanin Pawlina bint Domenico. Jekk din Clara, kienet frott ta' dan iż-żwieġ, fl-1621 ma kellhiex aktar minn 18 il-sena. Setgħet kienet frott ta' xi żwieġ qabel ta' waħda mill-partijiet.

	1622 (erba' żwieġijiet)			
72.	SPITERI XUEREB	Giov-Maria Domenica	Antonio u ...?... Alfonso u ...?...	29-1-1622
	....			
73.	GRIMA CHIARAMONTE	Geronimo Andreana	Giacobo u ...?... (ara nru.69) Nicol-Angelo u ...?...(ara nru.51)	4-9-1622
74.	GREGO CUTAIAR	Mario Caterina	Salvo u ...?... Domenico u ...?...	23-9-1622
	....			
75.	XERRI MIFSUD	Giov-Maria Vennera	Giuliano u ...?... Giuliano u ...?...	10-10-1622
	....			
	1623 (disa' żwieġijiet)			
76.	MACANUTI	Maria	Mariano u ...?...	
77.	CUMBO SACCULI	Bernardo Maria	Marciano u ...?... Pasquale u ...?...	30-4-1623
	....			

Fis-6 ta' Ġunju 1623 l-Isqof Balthassare Cagliares ħaseb għat-twaqqif ta' dik il-knisja li Dusina sejjħilha *"Ecclesia Maiori Predicti Castri',* u li hu (Cagliares) sejjħilha *'Questa Matrice Chiesa dell'isola dell'Gozzo'* f'Kolleġġjata soġġetta għal: "... *beneplacito e consenso di nostro Signore Papa Gregorio XV e della Santa Sede Apostolica..."* liema Kolleġġjata ma ġiet qatt rikonoxxuta minn Ruma, imma fl-20 t'Ottubru 1663, il-Papa **waqqaf** għall-ewwel darba, u mhux irrikonoxxa il-kolleġġjata mwaqqfa minn Cagliares. Il-bolla ġiet esegwita 'EŻATTAMENT' bis-sentenza tal-Qorti tal-Inkwiżitur tat-28 ta' Frar 1668. Dan qed ngħiduh

għaliex wara Ġunju 1623 u tul is-sena kollha 1624 ma sar l-ebda żwieġ fil-Kolleġġjata bla konferma.

78.	SPITERI	Sebastiano	Francesco u Margerita	4-7-1623
	DEBONO	Maria	Domenico u Margerita	
	....			
79.	SANT	Tommaso	Geronimo u Margerita	25-8-1623
	DIMECH	Agnese	Mariano u Margerita	
	....			
80.	ATTARD	Salvo	Giacobo u Margerita	25-8-1623
	GAMBINO	Agostino	Angelo u Giovanella	
	....			
81.	ATTARD	Domenico	Giacobo u Margerita	25-8-1623
	GAMBINO	Marietta	Angelo u Giovanella	
82.	ŻAMMIT	Luca	Pietro u Caterina	25-8-1623
	MERCIECA	Lorenza	Lorenzo u Imperia	

Hawn qabel inkomplu xtaqna nagħmlu kumment żgħir. Għandna **erba'** żwieġijiet f'jum wieħed, u l-erba' tiġijiet ġew amministrati f'San Ġorġ. Kif għedna fis-6 ta' Ġunju 1623 il-'Parroċċa' tal-Kastell ġiet eretta f'"kolleġġjata tal-Qassisin" mill-Isqof Cagliares, fuq il-pariri ta' Pontremolijiet li kienu jiġu minnu. Din l-erezzjoni kienet suġġetta għal-**beneplacito** ta' Ruma (kif għedna). Darba eretta f'Kolleġġjata, hija kellha titlef 'ipso facto' il-"Parrokkjalità tagħha, tant li kif rajna wara is-6 ta' Ġunju 1623 u matul 1624, ma ġie amministrat l-ebda żwieġ fil-Kolleġġjata, li kien għad ma hijiex konfermata minn Ruma. Allura 'nsaqsu minn dawn l-erba' żwieġijiet f'jum wieħed fil-Parroċċa ta' San Ġorġ kienu żwieġijiet tad-dota li normalment fis-snin ta' qabel kienu jsiru fil-**parroċċa** tal-Kastell?

83.	ZUPPARD	Paolo	Giovanni u Vennera (ara nru.57)	9-9-1623
	MUSCAT	Domenica	Giuseppe u Giulia	
	....			
84.	MICALLEF	Domenico	Paolo u Geronima	14-10-1623
	VELLA	Domenica	Damiano u Agata	(ara 38)
	....			
	1624 (14 il-żwieġ)			
85.	BARBERI	Giov-Paolo	Lorenzo u ...?...(ara nru.45)	24-1-1624
	MICALLEF	Bellica	Antonio u Vincenza	
	....			
86.	PSAILA	Giov-Domenico	...?... u ...?...	3-2-1624
	XERRI	Laura	Angelo u ...?...(ara nru.62)	
	....			
87.	CACHIA	Giuseppe	...?... u ...?...	4-2-1624
	RAPA	Paulica	Giulio u ...?... (ara nru.5)	
	....			
88.	MIZZI	Lucio	Vincenzo u ...?...(ara 100)	15-3-1624
	FONTANA	Angelica	Andrea u ...?...	
	....			
89.	CAMILLERI	Natale	...?... u ...?...	19-3-1624
	MICALLEF	Paulina	Domenico u ...?...	
	....			
90.	BORG	Michele	...?... u ...?...	29-4-1624
	XUEREP	Margarita	Armla ta' Domenico	
	....			
91.	MERCIECA	Antonio	Pietro u ...?...	2-5-1624
	CALLEJJA	Argenta	Orlando u ...?...	
	....			
92.	MAGRO	Lorenzo	Naino u ...?...	3-5-1624
	XUEREP	Grazia	Mario u ...?...	
	....			

93.	MIZZI CARUANA	Battista Grazia	Vincenzo u Geronima(aranri.89-100)22-5-1624 Armla ta' Domenico	
	....			
94.	BRINGHELI VASSALLO	Agostino Maruzza	Armel ta' ...?...(ara nri. 55 u 65) Giuseppe u ...?...	13-7-1624
	....			
95.	Vella ...?...	Giorgio Angiolina	Aloisio u ...?... ...?... u ...?...	12-8-1624
	....			
96.	BIGENI ZERAFA	Pietro Lucrezia	Armel ta' ...?... Mariano u ...?...	12-8-1624
	....			

Hawn ukoll għandna żewġ żwieġijiet f'jum wieħed u t-tnejn saru f'jum wieħed, qrib il-festa ta' S. Marija. Tgħid huma żewġ żwieġijiet tad-dota, billi matul l-1624 ma sar l-ebda żwieġ fl-hekk imsejjħa Kolleġġjata ('bla beneplacito u bla kunsens ta' Ruma)?

97.	DE NICOLACI CIAPPARA	Giovanni Nicolina	Nicola u ...?... Giuseppe u Maria	1-9-1624
	....			
98.	XIRIHA SPITERI Geronima	Giovanni Agostino...?...	Paolo u ...?...	13-9-1624
	....			
	1625 (6 żwieġijiet)			
99.	SPITERI SPITERI Angelica	Angelo Gasparo u ...?...	Gasparo u ...?...	10-3-1625
	....			
100.	CARUANA MIZZI	Michele Grazia	Vincenzo u Laurea Vincenzo u Geronima (ara nru.28)	12-7-1625
	....			
101.	CAMILLERI CARUANA	Salvo Emilia	Pasquale u Domenica M'Angelo u Margerita	22-8-1625 (ara nru.29)
	....			
102.	VASSALLO GREGO	Giov-Maria Geronima	Giuseppe u Laurea Angelo u ...?...(ara nri.62,64)	31-8-1625
	....			
103.	XHAXIXA ZOPPARD	Tomaso Grazia	Ambrogio u Marietta Giov-Paolo u Marietta	6-9-1625
	....			
104.	SPITERI CALLEJA	Giovanni Isabella	Giacobo u Marietta (ara nru.3) Valerio u Margerità	13-9-1625

Billi sal-bidu tas-sena 1625, Ruma ma rrikonoxietx il-Kolleġġjata, u għalkemm l-Isqof fl-20 t'Ottubru tal-1625 reġa' "WERA" x-xewqa tiegħu li l-Kolleġġjata tiġi ikkonfermata minn Ruma, dina damet bosta snin biex tiġi ikkonfermata, (jew aħjar 'Imwaqqfa' fl-1663 u mwettqa fl-1668), għaldaqstant billi (għall-Ruma) "il-Kolleġġjata tal-Qassisin", kienet meqjusa bħal il-knisja "parrokkjali" tal-kastell, fid-19 ta' Mejju 1625 beda jiġi amministrat mill-ġdid is-Sagrament taż-żwieġ fiha. Matul 1625 iżżewwġu 19 il-darba. Kien proprju f'din is-sena li l-Isqof, iżżunżunjat minn Ta' Pontremoli, billi Ruma kienet għad ma ikkonfermatx il-Kolleġġjata, u sabiex jekk din il-konferma tibqa' ma tiġix, iffissa u iffirma l-limiti tal-"Parroċċa" ta' Santa Marija u l-limiti tal-Parroċċa tar-Rabat. Dwar dan diġa' ktibna sentejn ilu. Kull waħda miż-żewġt knejjes kienet imġegħla jkollha r-Reġistri tagħha li fihom jiġu elenkati Magħmudijiet, Griżma ta' l-Isqof, żwieġijiet u Mwiet, għalkemm dawn kienu diġa jiġu reġistrati.

Minn dawn l-104 żwieġ li saru f'San Ġorġ joħorġu għadd ta' fatti. Wieħed jinnota li f'xi ġranet is-Sagrament taż-żwieġ ġie amministrat aktar minn darba. Il-jiem huma dawn: 10-2-1615 tliet darbiet (kien jum S. Pawl - hawn ta' min iżid li l-festa ta' S.Pawl kienet għadha kemm iddaħħlet fil-gżejjer. Fis-27-2-1616 darbtejn, 21 ta' Settembru 1616 darbtejn. Fis-6-5-1618 darbtejn, 2-12-1618 darbtejn. Fl-1-7-1619 tliet

darbiet, 19-7-1619 darbtejn. Fid-19-6-1620 darbtejn, 14-8-1620 darbtejn, 25 t'Awissu 1623 ERBA darbiet u 12-8-1624 darbtejn. Nafu wkoll li l-knisja parrokkjali ta' San Ġorġ kellha wkoll imhollija xi legati taż-żwieġ, għal-tmiem is-seklu XVI, bidu tas-seklu XVII.

GĦELUQ

Fost dawn il-104 żwieġijiet li saru f'San Ġorġ hemm involuti 86 kunjom differenti, li fil-maġġuranza tagħhom (il-kunjomijiet biss u mhux il-persuna) huma komuni wkoll fost il-kunjomijiet fir-Reġistru tal-Kurja (1556-1605). Illum neżaminaw biss dawk ta' San Ġorġ, darba oħra niflu tal-Kurja. Ftit minn dawn il-kunjomijiet kienu jeżistu f'Għawdex qabel l-1551. Dawk immarkati b'żewġt ** kienu jeżistu qabel l-1551. L-oħrajn safejn nafu, dehru f'Għawdex l-ewwel darba wara l-Assedju tal-1551. L-ewwel data hija s-sena li tfaċċaw f'Għawdex fir-Reġistru tal-Kurja, filwaqt li t-tieni data hija dik li jidhru l-ewwel data fir-Reġistru AD.13. tal-Biblioteka Nazzjonali li jittratta dwar iż-żwieġijiet ta' San Ġorġ. Dawk il-kunjomijiet fejn l-ewwel data hija nieqsa, jidhru l-ewwel darba f'dak ta' San Ġorġ. (A.D.13).

KUNJOMIJIET TA' DAWK LI ULIEDHOM IŻŻEWWĠU F'S.ĠORĠ BEJN 1615-1625

	Kunjom	Pre.1551	Kurja	S.Ġo.
1.	Agius		1561	1615
2.	Armani			1618
3.	Attard	**(Tardus)	1571	1616
4.	Azzopardi		1561	1615
5.	Bajada	** 1409	1560	1616
6.	Barbieri	**(Berberi)	1566	1619
7.	Bigeni		1563	1620
8.	Bonello		1560	1615
9.	Bonnici	** (Binnichi)	1563	1617
10.	Borg		1561	1617
11.	Bringheli			1620
12.	Bugeja	**	***1561***	***1618***
13.	***Buhagiar***	** (Buxaier)		1617
14.	Buttigieg		1564	1618
15.	Cafar		1604	1618
16.	Callejja	**	1570	1617
17.	Camilleri		1561	1616
18.	Carceppo		1564	1617
19.	Caruana		1591	1618
20.	Cassar		1563	1616
21.	Cauchi	**(Cauki)	1580	1617
22.	Chiaramonte	**	1559	1619
23.	Ciantar		1571	1618
24.	Ciappara	**	1569	1615
25.	Cordina			1619
26.	Cumbo		1569	1619
27.	Cutajar	**(Chutaye)		1619
28.	Dalli	**(Dallo)	1601	1619
29.	Darmanin		1604	1619
30.	D'Avola	**(Avula)	1604	1620
31.	Debono			1623
32.	Debrincat			1625
33.	De Nicolaci	**	1567	1624
34.	De Regina			1618
35.	Dimech		1578	1623
36.	Falzon	**(Falsuni)	1596	1618
37.	Farrugia	**(Farruia)	1570	1618
38.	Fontana	**	1566	1624
39.	Gafà			1619
40.	Gambino	**(Gambinu)	1570	1623
41.	Gattiare			1616
42.	Gauci		1562	1619
43.	Gentil (i)		1566	1623
44.	Grech	**(Grecu)	1572	1618
45.	Grego		1560	1620
46.	Grima		1562	1618
47.	Guarreri	**		1619
49.	La Faurea			1618
50.	Maccanutii	**(Machanuc)		1623
51.	Magro		1569	1620
52.	Mangion		1563	1616
53.	Mannara	**	1604	1615
54.	Mercieca	**(Merchic)	1563	1615
55.	Micallef		1560	1618
56.	Mifsud	**		1622
57.	Mizzi			1618
58.	Muscat		1556	1615
59.	Pace		1570	1615
60.	Platamun	**		1618
61.	Portelli		1561	1619
62.	Psaila		1571	1624
63.	Rapa	**	1561	1615
64.	Sacculi			1623
65.	Saguna	**	1570	1617
66.	Saliba	**	1563	1621
67.	Sammut	**		1621
68.	Sansone	**(Sansuni)	1566	1619
69.	Sant			1623
70.	Sapiano			1616
71.	Spiteri		1560	1615
72.	Stellini		1597	1619
73.	Tabone	**	1560	1618
74.	Teuma	* *	1560	1618
75.	Tobaglio			1621
76.	Vassallo		1570	1619
77.	Vella	**	1559	1617
78.	Xerri		1571	1618
79.	Xhaxixa		1571	1625

ikompli f'paġna 65